

Ανομία, Κοινωνικές Αλλαγές και Δυσλειτουργία στην Κοινωνικοποίηση

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΡ. ΚΑΤΣΑΣ*

Περίληψη

Η παρουσίαση αυτή επικεντρώνεται στην Κοινωνιολογική προσέγγιση της κοινωνικοποίησης του ατόμου. Γίνεται προσπάθεια σύνδεσης δομικών χαρακτηριστικών της κοινωνίας με την έννοια της κοινωνικοποίησης. Η παρουσίαση ξεκινά με μία αναφορά στον ρόλο των κοινωνικών αλλαγών σε αυτή τη διαδικασία. Το αρχικό επιχείρημα είναι ότι οι κοινωνικές αλλαγές που βιώνουμε είναι πολύ απότομες και μαζικές. Η ανασκόπηση αυτών των αλλαγών αναφέρεται στις πρόσφατες δεκαετίες. Κατόπιν επιχειρείται μία αιτιώδης σύνδεση των κοινωνικών αλλαγών με την δημιουργία και αύξηση της ανομίας στις κοινωνίες. Η αναφορά στην ανομία και στις επιπτώσεις της, είναι ο κεντρικός άξονας που επηρεάζει αρνητικά την κοινωνικοποίηση. Η εργασία αναφέρεται στα βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικοποίησης και καταλήγει ότι το μεγάλο εμπόδιο στην ομαλή κοινωνικοποίηση είναι οι δομικές κοινωνικές αλλαγές που συμπεριλαμβάνουν την ανομία.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνική Αλλαγή, Ανομία, Κοινωνικοποίηση

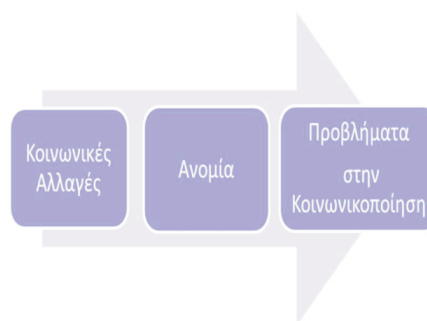
Εισαγωγή

Με δεδομένα τα αυξανόμενα επίπεδα ανομίας στην κοινωνία και την ανησυχία λόγω του ρόλου των ΜΜΕ σε αυτό, ο στόχος αυτής της παρουσίασης είναι τριπλός. Πρώτα, να διερευνηθεί η σύνδεση δύο σημαντικών εννοιών: της ανομίας και της κοινωνικοποίησης. Δεύτερος στόχος είναι να δοθεί έμφαση στο κοινωνικό πλαίσιο και τις κοινωνικές δομές που καθορίζουν την κοινωνικοποίηση. Τρίτος και τελευταίος στόχος είναι η δημιουργία ενός βήματος συζήτησης για την ευρύτερη κατανόηση της κοινωνικοποίησης.

Η δομή της παρουσίασης κινείται γύρω από τρεις θεματικούς άξονες: την κοινωνική αλλαγή, την ανομία,

και την κοινωνικοποίηση. Η παρουσίαση ξεκινά με μία γενική αναφορά στις πολλές και σημαντικές κοινωνικές αλλαγές που βιώνουμε στις σημερινές κοινωνίες. Με παραδείγματα από συγκεκριμένους θεσμούς υποστηρίζεται ότι όλες αυτές οι κοινωνικές αλλαγές στοιχειοθετούν μία παραδειγματική μετατόπιση στον τρόπο σκέψης. Αυτό ουσιαστικά οδηγεί σε κοινωνική ανομία, μία κατάσταση όπου χάνεται η αίσθηση στόχου και σκοπού στην γενικότερη κοινωνία και κατά συνέπεια στα μέλη της. Έτσι η παρουσίαση καταλήγει στην παρουσίαση και υποστήριξη του κεντρικού επιχειρήματος: ότι, δηλαδή, ως αποτέλεσμα της κοινωνικής ανομίας η δυτική κοινωνία σήμερα βιώνει προβλήματα στην ομαλή κοινωνικοποίηση των ατόμων-μελών της.

Το κεντρικό επιχείρημα της παρουσίασης μπορεί να παρουσιαστεί σχηματικά μέσα από το ακόλουθο διάγραμμα:

Κοινωνικές αλλαγές

Ζούμε σε μία εποχή που χαρακτηρίζεται από μεγάλες και απότομες αλλαγές. Οι αλλαγές στους κοινωνικούς θεσμούς και στην δομή της κοινωνίας βιώνονται με πίο άμεσο τρόπο από ολοένα και περισσότερα άτομα. Μπορεί να πει κανείς ότι αυτό συνέβαινε πάντοτε. Η διαφορά είναι ότι θεωρούμε πως αυτές οι αλλαγές είναι μαζικότερες και γρηγορότερες. Αντιδρούμε δηλαδή επειδή ακριβώς βρισκόμαστε στο μέσο όλων των αλλαγών και δεν έχουμε βρει τον τρόπο να προσαρμο-

*Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνιολογίας,
Deree-The American College of Greece

στούμε.

Ξεκινώντας με τον κοινωνικό θεσμό της οικογένειας, βιώνουμε αλλαγές που τείνουν να χαλαρώσουν τις προηγούμενα άκαμπτες δομές. Ο ορισμός της 'οικογένειας' ολοένα και αλλάζει, περιλαμβάνοντας καινούριες, μη-τυπικές δομές. Παραδείγματα είναι οι μονογονεϊκές οικογένειες, οικογένειες του ενός ατόμου, γονείς με δύο άτομα του ίδιου φύλου. Επιπρόσθετα, η τυπική οικογένεια στις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες είναι μικρότερη λόγω της μείωσης του αριθμού των γεννήσεων. Μιά άλλη δομική αλλαγή είναι και η αύξηση του ποσοστού των διαζυγίων.

Συνεχίζοντας με τον κοινωνικό θεσμό της θρησκείας, η δεδομένη πίστη και υποστήριξη κλονίζεται ως συνέπεια των μεγάλων σκανδάλων που βγαίνουν στην δημοσιότητα κάθε τόσο. Ανεξάρτητα από τα σκάνδαλα, ο ρόλος της θρησκευτικής πίστης και των εκκλησιαστικών εκπροσώπων της, βαίνει μειούμενος στις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες.

Στο πεδίο της οικονομίας, οι δομικές αλλαγές που συντελούνται οδηγούν στην αύξηση της ανισότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, στην αδυναμία αλληλοϋποστήριξης των γενεών και καταλήγουν σε μεγαλύτερη ανασφάλεια. Δύο άλλοι κοινωνικοί θεσμοί, η εκπαίδευση και η πολιτική, βρίσκονται στο στόχαστρο έχοντας απολέσει ένα μεγάλο μέρος της αίγλης τους και πλέον χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα και αδυναμία παροχής βάσιμης και ασφαλούς κατεύθυνσης.

Ζούμε λοιπόν στην εποχή της αποδόμησης θεσμών και συνηθειών. Το σύστημα το ίδιο αυτοαναιρείται και θέτει τις δομές του σε μιά διαδικασία αμφισβήτησης. Μέσα από όλες αυτές τις πολλές και απότομες αλλαγές, τα άτομα μέσα σε στην κοινωνία χάνουν τα σημεία αναφοράς, τις σταθερές στις οποίες έχουν συνηθίσει.

Η συγκεκριμένη περίοδος κοινωνικών αλλαγών που βιώνουμε μπορεί να χαρακτηριστεί ως αλλαγή τρόπου σκέψης (paradigm shift) (Kuhn, 2000). Αυτές οι παραδειγματικές μετατοπίσεις πάντα συνέβαιναν και είναι δομικά συστατικά της κοινωνικής αλλαγής. Ας αναλογιστούμε τη δεκαετία του 1960 που έφερε σοβαρότατες προκλήσεις στην καθεκυστία τάξη μέσα απο συνεχείς αμφισβητήσεις ισχυρότατων θεσμών. Πολιτικές, στρατιωτικές, φυλετικές πρακτικές που επι δεκαετίας ήταν δεδομένες αμφισβητήθηκαν. Ας μην πάμε πολύ πίσω. Η αρχή της δεκαετίας του 1990 έφερε την αμφισβήτηση του υπαρκτού σοσιαλισμού μέσα απο μια παραδειγματική μετατόπιση που είχε τεράστιες πολιτικές, πολιτισμικές και οικονομικές αλλαγές τις οποίες βιώνουμε και

σήμερα.

Ανομία

Όλα αυτά τα παραδείγματα καταδεικνύουν ότι οι σημερινές οικονομικά ανεπτυγμένες κοινωνίες καλούνται να χειριστούν καταστάσεις εξαιρετικά ρευστές που πιθανόν να οδηγήσουν σε προσωπική και κοινωνική ανασφάλεια. Αυτή η ανασφάλεια είναι αποτέλεσμα της κοινωνικής ανομίας που χαρακτηρίζει ολοένα και περισσότερο τις κοινωνίες.

Ο Αιμίλιος Ντυρκέμ, ο μεγάλος Γάλλος κοινωνιολόγος, εισήγαγε την έννοια της ανομίας για να περιγράψει μια κατάσταση απορρυθμισμού στην κοινωνία. Αναφέρεται στην κατάσταση όπου οι κανόνες για το πώς οι άνθρωποι θα έπρεπε να συμπεριφέρονται μεταξύ τους διασπώνται και έτσι οι άνθρωποι δεν ξέρουν τι να περιμένουν από τους άλλους. Έτσι, ανομία είναι μια κατάσταση όπου οι κανόνες ή οι προσδοκίες για συμπεριφορές είναι ασαφείς ή δεν υπάρχουν. Όντας απασχολημένος με τις συνέπειες της κοινωνικής αλλαγής, ο Ντυρκέμ προτείνει ότι η ανομία και η απουσία κοινωνικών κανόνων οδηγεί σε αποκλίνουσα συμπεριφορά (Macionis, 2008).

Ο Ντυρκέμ θεωρούσε ότι οι ξαφνικές αλλαγές σε μιά κοινωνία προκαλούν μια κατάσταση ανομίας. Ως συνέπεια, η ανομία επιφέρει το ίδιο αποτέλεσμα: την κατάρρευση του συστήματος, είτε κατά τη διάρκεια μιάς μεγάλης ακμής ή μιάς μεγάλης ύφεσης (Durkheim, 1960).

Η ανομία συνεπώς, αναφέρεται σε αποδόμηση των κοινωνικών κανόνων και σε μια κατάσταση όπου οι δραστηριότητες των μελών της κοινωνίας δεν ελέγχονται από τα αξιολογικά πρότυπα. Τα άτομα δεν μπορούν να βρουν τη θέση τους στην κοινωνία, γιατί εκλείπουν οι σαφείς κανόνες. Απότομα μεταβαλλόμενες συνθήκες και η προσπάθεια προσαρμογής σε ένα ασαφές περιβάλλον, οδηγούν σε δυσαρέσκεια, συγκρούσεις, και παραβατική συμπεριφορά. Ο Ντυρκέμ παρατήρησε ότι περίοδοι ύφεσης (γιά παράδειγμα οικονομικής) συνοδεύονται από μεγαλύτερη ανομία και υψηλότερα ποσοστά εγκληματικότητας και παραβατικής συμπεριφοράς (Garfield, 1987).

Επεκτείνοντας το έργο του Ντυρκέμ, ο Αμερικανός κοινωνιολόγος Ρόμπερτ Μέρτον, χρησιμοποιεί την έννοια «δομική ανομία» προκειμένου να περιγράψει και να εξηγήσει την παρεκκλίνουσα συμπεριφορά. Ο Μέρτον υποστηρίζει πως οι διαφορές μεταξύ κοινωνικά

αποδεκτών στόχων και κοινωνικά αποδεκτών μέσων για την επίτευξη των στόχων δημιουργούν μία ένταση που μπορεί να καταλήξει σε παραβατική συμπεριφορά. Αυτή η ένταση είναι μόνιμη και αναφέρεται στην διαφορά μεταξύ του ιδεολογικά αναμενόμενου και του ρεαλιστικά εφικτού. (Merton, 1938).

Κοινωνικοποίηση

Όλοι ανήκουμε σε ένα κοινωνικό σύνολο. Η ένταξη και η συμμετοχή σε αυτό το σύνολο επιτυγχάνεται μέσω της διαδικασίας κοινωνικοποίησης που διαρκεί καθ' όλη την διάρκεια της ζωής. Μέσω αυτής τα μέλη μίας κοινωνίας εντάσσονται στις πολιτισμικές προσδοκίες και τα αξιολογικά προσδοκώμενα. Δηλαδή οι άνθρωποι μαθαίνουν τις συνήθειες και τις αξίες του πολιτισμού τους. Κεντρικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία συντελούν ομάδες και θεσμοί, όπως η οικογένεια, η εκπαίδευση, και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Θεωρίες Κοινωνικοποίησης

Ένας από τους κύριους μελετητές της κοινωνικοποίησης, ο Μηντ λέει ότι η συμπεριφορά ενός ατόμου μπορεί να γίνει κατανοητή μόνον ως προς τη συμπεριφορά ολόκληρης της κοινωνικής ομάδας στην οποία ανήκει. Αυτό επειδή οι μεμονωμένες πράξεις ενός ατόμου αντικατοπτρίζουν μεγαλύτερες κοινωνικές δομές που υπερβαίνουν τον εαυτό και τον καθορίζουν ως μέλος μίας μεγαλύτερης ομάδας. Ο Μηντ προτείνει την εξήγηση της ατομικής εμπειρίας μέσα από την σκοπιά της κοινωνίας, επειδή το ίδιο το άτομο ανήκει σε μια κοινωνική δομή, μια κοινωνική τάξη. Υποστηρίζει ότι ο ορισμός του εαυτού του ατόμου δεν μπορεί να υπάρξει εκτός κοινωνίας και καθορίζεται από αυτήν μέσα από μία αέναη διαδικασία διαδραστικής επικοινωνίας. Αυτή η διαδικασία δημιουργεί την συνείδηση του εαυτού. (Macionis, 2008).

Κεντρική ιδέα του Μηντ είναι ο εαυτός: το μέρος της προσωπικότητας ενός ατόμου που αποτελείται από την αυτογνωσία και την αυτο-εικόνα. Ισχυρίζεται ότι ο εαυτός δεν υπάρχει κατά τη γέννηση, αλλά αναπτύσσεται με την κοινωνική εμπειρία. Δεδομένου ότι η κοινωνική εμπειρία είναι η ανταλλαγή των συμβόλων, οι άνθρωποι τείνουν να βρουν νόημα σε κάθε δράση. Στην πραγματικότητα, οι άλλοι είναι ένας καθρέφτης στον οποίο μπορούμε να δούμε τους εαυτούς μας. Με την περιορισμένη κοινωνική εμπειρία, στα νήπια ο εαυτός

μπορεί να αναπτυχθεί μόνο μέσα από τη μίμηση. Σταδιακά τα παιδιά μαθαίνουν να αναλαμβάνουν τους ρόλους των πολλών άλλων. Το τελικό στάδιο είναι το γενικευμένο άλλο, το οποίο αναφέρεται στα ευρεία πολιτιστικά πρότυπα και αξίες που έχουμε χρησιμοποιήσει ως σημείο αναφοράς για την αξιολόγηση των άλλων. (Mead, 1962)

Αναπτύσσοντας περαιτέρω τις ιδέες του Μήντ, ο Κόλμπεργκ (Kohlberg) προτείνει τη θεωρία της ηθικής ανάπτυξης. Υποστηρίζει ότι τα άτομα κρίνουν καταστάσεις ως σωστό ή λάθος με βάση την ανάπτυξη ηθικών κανόνων εντός τριών σταδίων της ενηλικίωσης. Το πρώτο είναι η προ-συμβατικό στάδιο, όπου τα παιδιά βιώνουν τον κόσμο από την άποψη του πόνου και ευχαρίστησης. Το δεύτερο στάδιο, η συμβατική σκηνή εμφανίζεται στα χρόνια της εφηβείας. Οι έφηβοι μαθαίνουν να καθορίζουν το σωστό και το λάθος σύμφωνα με τις επιθυμίες των γονέων τους και αρχίζουν να συμμορφώνονται με τα πολιτισμικά πρότυπα. Το τελευταίο στάδιο της ηθικής ανάπτυξης είναι το μετά-συμβατικό επίπεδο, όπου οι άνθρωποι κινούνται αυτόνομα, έχοντας εσωτερικεύσει τους κανόνες της κοινωνίας και τις αφηρημένες ηθικές αρχές (Kohlberg, 1981).

Κοινωνικοποίηση και MME

Η εφαρμογή αυτών που αναφέρονται παραπάνω βρίσκει άμεση εφαρμογή στα ζητήματα κοινωνικοποίησης των νέων από τα MME. Η αύξηση της πανταχού παρουσίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης αυξάνει και την ενασχόλησή τους με την απόκλιση και τη διαφορετικότητα. Τα MME παρουσιάζοντας ανομικές καταστάσεις, δημιουργούν φοβικούς ανθρώπους. Έτσι, ενώ τα MME αναπτύχθηκαν πρόσφατα ως μέσα κοινωνικοποίησης, επηρεάζουν έντονα την κοινή γνώμη, διαμορφώνοντας τον τρόπο που βλέπουμε τον εαυτό μας και τον κόσμο γύρω μας. (Muzzatti, 2007).

Αυτή η επίδραση είναι εντονότερη σε νεότερες ηλικίες. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μπορούν να δραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των κοινωνικών συμπεριφορών των παιδιών και των εφήβων. Αν και οι γονείς ασκούν τη μεγαλύτερη επιρροή στα παιδιά, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μπορεί να θεωρηθούν ισχυρότατος παράγων κοινωνικοποίησης. Η μαζική χρήση των μέσων ενημέρωσης, ιδίως η έκθεση στην τηλεόραση, μπορεί να επηρεάσει την ανάπτυξη της αυτο-εικόνας, οι στάσεις των παιδιών προς τους άλλους, και τις διαπροσωπικές συμπεριφορές. Δηλαδή,

ο τρόπος που προβάλλουν το υλικό τους τα ΜΜΕ επηρεάζει την δημιουργία του εαυτού κατά τον Μιντ και έχει αρνητικό αντίκτυπο στην δημιουργία και κατανόηση των απαραίτητων ηθικών προτύπων κατά τον Κόλμπεργκ. Κατά συνέπεια, η επίδραση στην αυτοεικόνα των παιδιών και εφήβων είναι αρνητική, δημιουργώντας άτομα με προβληματική κοινωνικοποίηση (Nathanson, 2008).

Η Σύνδεση της Ανομίας με την Κοινωνικοποίηση

Το επιχείρημα είναι ότι μια κοινωνία με υψηλό δείκτη ανομίας δημιουργεί προβλήματα κοινωνικοποίησης στα μέλη της. Αυτό δεν σημαίνει ότι τα μέλη της κοινωνίας δεν θα κοινωνικοποιηθούν. Σημαίνει όμως ότι η κοινωνικοποίηση θα εμπεριέχει τα δομικά συστατικά μιας κοινωνικής δομής που χαρακτηρίζεται από ανομικές καταστάσεις. Αν αναρωτηθεί κανείς πως σχετίζεται η ανομία με την κοινωνικοποίηση, δεν έχει παρά να ανατρέξει σε δύο μείζονα ζητήματα: την παρεκκλίνουσα συμπεριφορά και τον ρόλο των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Η κλασική κοινωνιολογική έννοια της ανομίας έχει χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για την κατανόηση της σχέσης μεταξύ κοινωνικών δομών, πολιτισμικών χαρακτηριστικών και παραβατικής συμπεριφοράς. Οι διάφορες εφαρμογές αυτού του όρου συνδέονται με την ευρωπαϊκή παράδοση του 19ου αιώνα και συγκεκριμένα του Ντυρκέμ για τον οποίο η παραβατική συμπεριφορά είναι επίσης η μελέτη των κοινωνικών αλλαγών. (Bernburg, 2002).

Έτσι, μπορούμε να κατανοήσουμε την παραβατική συμπεριφορά σε άμεση σχέση με σημαντικά ζητήματα της εποχής μας, όπως την διείσδυση και επιρροή της οικονομικής λογικής της αγοράς (Block, 1990). Κατ'επέκταση, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την ανομία για την κατανόηση της κοινωνικοποίησης και συγκεκριμένα την εξήγηση της προβληματικής κοινωνικοποίησης.

Σε σχέση με τον ρόλο των ΜΜΕ, η έρευνα επικεντρώνεται στην επιδράσή τους στις νέες ηλικίες. Η έκθεση των νέων στα ΜΜΕ μπορεί να επιφέρει δυο ειδών επιδράσεις. Πρώτον, οι βραχυπρόθεσμες επιδράσεις περιλαμβάνουν απλή μίμηση και μεταφορά του ενθουσιασμού. Δεύτερον, οι μακροπρόθεσμες επιδράσεις ενέχουν μάθηση μέσω παρατήρησης ή αποευαισθητοποίηση των αισθημάτων. Όλα αυτά έχουν διαφορετική εφαρμογή και επίπτωση ανάλογα με την ηλικία, αλλά εν

γένει είναι πολύ ισχυρές (Greenwood and Pietromonaco, 2004).

Πρόσφατο πεδίο έρευνας αποτελεί η επίδραση των διαδραστικών μέσων όπως διαδικτυακά παιχνίδια, αποστολή και λήψη μηνυμάτων σε παιδιά και εφήβους. Τα μέχρι τώρα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι αν και υπάρχουν διαφοροποιήσεις ως προς την ηλικία, το φύλο, και τα κίνητρα η επιρροή του διαδικτύου είναι σημαντική ιδιαίτερα στις νεαρές ηλικίες (Lenhart, A, et. al. 2001).

Η μέχρι τώρα εμπειρία συμφωνεί: με τον τρόπο που παρουσιάζεται το υλικό στα ΜΜΕ, δημιουργείται ή αυξάνεται το αίσθημα ανομίας. Εφόσον δεχόμαστε ότι τα ΜΜΕ έχουν πρωταρχικό ρόλο στην διαμόρφωση του εαυτού, δηλαδή στην κοινωνικοποίηση, καταλήγουμε ότι η κοινωνικοποίηση, ειδικά μέσα από τα ΜΜΕ ενέχει τον κίνδυνο να είναι προβληματική.

Εφαρμογές και παραδείγματα υπάρχουν πολλά. Μία εφαρμογή είναι τα μέλη της ίδιας κοινωνίας να μη μοιράζονται την ίδια αίσθηση για το τί είναι σωστό και τί δεν είναι, τί πρέπει και τί δεν πρέπει. Αυτό τείνει αυξανόμενο τα τελευταία χρόνια με τον τρόπο που παρουσιάζεται η μετανάστευση από τα ΜΜΕ. Έτσι οδηγούμαστε στη διασάλευση της κοινωνικής συνοχής που συνεπάγεται την έκπτωση της σημασίας που αποδίδει το άτομο στους θεσμοθετημένους κανόνες, δίνοντας σημασία σε εξωθεσμικούς παράγοντες, όπως την φυλή.

Η επόμενη εφαρμογή αναφέρεται στην περίπτωση που οι κανόνες δε συμβαδίζουν με τις αξίες όταν η οριζόμενη συμπεριφορά δεν εξυπηρετεί στην επίτευξη των στόχων ή ακόμη χειρότερα παρεμποδίζει την επίτευξή τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η συμπεριφορά που εκδηλώνουν οι αθλητές σ' έναν αγώνα. Στόχος τους είναι η νίκη με ό,τι μπορεί να συνεπάγεται αυτή και όχι η νίκη μέσω κοινωνικά παραδεκτών διαδικασιών ή πιο απλά μέσω νομίμων μέσων.

Η τρίτη εφαρμογή περιγράφει την σχέση ανάμεσα στο κατασκεύασμα των νορμών και σ' αυτό των ιδεών. Η διαφορά μεταξύ των δύο δημιουργεί μία ανομική κατάσταση οδηγώντας μεγάλο αριθμό ανθρώπων στην αποξένωση λόγω αδυναμίας να συμμετάσχουν στην πραγματικότητα που παρουσιάζεται από τα ΜΜΕ. Για παράδειγμα, η επίμονη παρουσίαση συγκεκριμένου τρόπου ζωής από τα ΜΜΕ μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια στόχων και ανομία, άτομα που έχουν πειστεί για την αξία του αλλά αδυνατούν να τον ακολουθήσουν. Δηλαδή, αυτό εκλαμβάνεται ως περίπτωση όπου η κοι-

ωνία υπόσχεται στην αρχή αυτό που στη συνέχεια αρνείται στην πραγματικότητα.

Τέλος, μπορούμε να αναφερθούμε στην ανομία που δημιουργείται λόγω της διάστασης ανάμεσα στο θεσμικό κατασκευάσμα και στο κατασκευάσμα των ευκαιριών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η εμμονή των ΜΜΕ στην παρουσίαση του ευκαιριακού και γρήγορου πλουτισμού, μέσω τυχερών παιχνιδιών και «τυχερών» καταστάσεων. Αυτό δημιουργεί κατάπτωση στην αξία της σκληρής δουλειάς και της μακροπρόθεσμης προσπάθειας.

Επίλογος, Συμπεράσματα

Η παρουσίαση αυτή επιχειρεί μία προσπάθεια σύνδεσης δομικών χαρακτηριστικών της κοινωνίας με την έννοια της κοινωνικοποίησης, με κεντρικό επιχείρημα ότι λόγω των απότομων κοινωνικών αλλαγών, δημιουργείται μία κατάσταση ανομίας. Αυτή η ανομία, κυρίως μέσα από τον ρόλο των ΜΜΕ καταλήγει σε προβληματική κοινωνικοποίηση. Δίνοντας έμφαση στη διερεύνηση της σύνδεσης των εννοιών της ανομίας και της κοινωνικοποίησης, η παρουσίαση αυτή επικεντρώνεται στο κοινωνικό πλαίσιο και τις κοινωνικές δομές που καθορίζουν την κοινωνικοποίηση.

Με τον όρο ανομία περιγράφονται οι δυσκολίες ή αδυναμίες στην εύρεση στόχων και κατεύθυνσης. Υπο-

στηρίζεται ότι στις σημερινές δυτικές κοινωνίες η ανομία αυξάνεται. Κεντρικό ρόλο σε αυτή την διαδικασία έχουν τα ΜΜΕ ως παράγοντες κοινωνικοποίησης.

Συμπερασματικά, τα προβλήματα κοινωνικοποίησης δεν οφείλονται άμεσα στον χαρακτήρα και την προσωπικότητα του κάθε ατόμου. Είναι σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα δομικών αλλαγών και δομικών προβλημάτων στην ευρύτερη κοινωνία. Αυτή η δυσκολία δημιουργεί άτομα με αντιφατική κοινωνικοποίηση.

Ξεκινώντας λοιπόν από αδύναμες και ανομικές κοινωνικές δομές καταλήγουμε σε άτομα που δυσκολεύονται να κατανοήσουν την θέση τους στο κοινωνικό πλαίσιο. Καταλήγουμε ότι το πρόβλημα δεν είναι ότι δεν υπάρχουν αξίες. Πάντα υπάρχουν. Το πρόβλημα είναι ότι οι αξίες αλλάζουν και μέσα από αυτή την δίνη της αλλαγής, χάνουμε τις σταθερές μας, τα σημεία αναφοράς. Η διαδικασία αυτή είναι πολύ πιο έντονη όταν τα επίπεδα ανομίας είναι υψηλά.

Η σύνδεση των δύο εννοιών, ανομίας και κοινωνικοποίησης, καταδεικνύεται σημαντική. Μένει όμως να διερευνηθεί πόσο ισχυρή είναι αυτή μέσα από την ποσοτικοποίηση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών.

Βιβλιογραφία

1. Bernburg, Jon Gunnar. 2002. "Anomie, Social Change and Crime." *British Journal of Criminology*. 42:729-742.
2. Block, F. 1990. *Postindustrial Possibilities: A Critique of Economic Discourse*. Berkeley, CA: University of California Press.
3. Durkheim, Emile. 1960. *The Division of Labor in Society*. Glencoe, IL: The Free Press (orig. 1893).
4. Garfield, Eugene. 1987. "The Anomie-Deviant behavior Connection: The Theories of Durkheim, Merton, and Strole." *Essays of an Information Scientist*. 10:272-281.
5. Greenwood, D.N. and Pietromonaco, P.R. 2004. "The Interplay Among Attachment Orientation, Idealized Media Images of Women and Body Dissatisfaction: A Social-Psychological Analysis." (pp. 291-308) In L. J. Shrum, Ed. *The Psychology of Entertainment in Media: Blurring the Lines Between Entertainment and Persuasion*. Mahwah, NJ : Erlbaum.
6. Kohlberg, Lawrence. 1981. *The Psychology of Moral Development: The Nature and Validity of Moral Stages*. New York: Harper & Row. Kuhn, Thomas. 2000. *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: University of Chicago Press.
7. Lenhart, A, Rainie, L and Lewis, O. 2001. *Teenage Life nline: The Rise of the Instant Message Generation and the Internet's Impact of Friendships and Family Relationships*. Washington DC: Pew Foundation. Available: www.pewinternet.org.
8. Macionis, John J. 2008. *Sociology*. London: Pearson Education.
9. Mead, George Herbert. 1962. *Mind, Self and Society*. Charles W. Morris, Ed. Chicago: University of Chicago Press, 1962; orig. 1934)
10. Merton, Robert K. 1938. "Social Structure and Anomie." *American Sociological Review*, 3(5):672-682.
11. Muzatti, Stephen. 2007. "Mass Media and Socialization." In, George Ritzer, Ed., *Blackwell Encyclopedia of Sociology*. New York: Wiley Blackwell
12. Nathanson, Amy I. 2008. "Socialization by the Media." In, Wolfgang Donsbach, Ed., *The International Encyclopedia of Communication*. New York: Wiley Blackwell.